

2. Забейворота Т.В. Удосконалення нормативно-правових засад децентралізації влади в Україні в контексті євроінтеграції. *Теорія та практика державного управління*. 2016. № 3 (54). С. 1–7.
3. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР. Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
4. Про представника Президента України : Закон України від 05 березня 1992 р. (втратив чинність). *Відомості Верховної Ради України*. 1992. № 23. Ст. 335.
5. Про місцеві Ради народних депутатів та місцеве і регіональне самоврядування : Закон УРСР від 07 грудня 1990 р. (втратив чинність). *Відомості Верховної Ради УРСР*. 1991. № 2. Ст. 5.
6. Про Положення про місцеву державну адміністрацію : Указ Президента України від 14 квітня 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/252/92/>.
7. Про формування місцевих органів влади і самоврядування : Закон України від 03 лютого 1994 р. *Відомості Верховної Ради України*. 1994. № 22. Ст. 144.
8. Про Положення про обласну, Київську та Севастопольську місцеві державні адміністрації та Положення про районну, районну у містах Києві та Севастополі державну адміністрацію : Указ Президента України від 21 серпня 1995 р. № 760/95. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/760/95>.
9. Галай В.О. Становлення правового регулювання місцевої влади в Україні. *Адміністративне право і процес*. 2014. № 2(8). С. 86–94.
10. Про заходи щодо забезпечення місцевими державними адміністраціями виконавчої влади на відповідній території : Указ Президента України від 24 травня 2013 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/307/2013>.
11. Про ратифікацію Додаткового Протоколу до Європейської хартії місцевого самоврядування про право участі у справах органу місцевого самоврядування : Закон України від 02 вересня 2014 р. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 43. Ст. 2033.
12. Про схвалення Концепції реформування місцевого самоврядування та територіальної організації влади в Україні : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 01 квітня 2014 р. № 333-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/333-2014-%D1percentage80#n8>.
13. Про Програму діяльності Кабінету Міністрів України : Постанова Верховної Ради України від 11 грудня 2014 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/26-19>.
14. Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на період до 2020 року : Постанова Кабінету Міністрів України від 06 червня 2014 р. № 385. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/385-2014-%D0%BF>.
15. Про План законодавчого забезпечення реформ в Україні : Постанова Верховної Ради України від 04 червня 2015 р. № 509-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/509-19>.
16. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Конституції України (щодо децентралізації влади)» від 13 липня 2015 р. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=55812.
17. Удосконалення нормативно-правових засад децентралізації влади в Україні в контексті євроінтеграції. *Теорія та практика державного управління*. 2016. № 3 (54). С. 2–7.

УДК 342.9

ПРАВОВІ ЗАСАДИ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ПОРУШЕННЯ КОРУПЦІЙНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

LEGAL FRAMEWORK OF ADMINISTRATIVE RESPONSIBILITY FOR VIOLATION OF CORRUPTION LEGISLATION

Цабека К.Є.,
аспірант кафедри кримінально-правових дисциплін та судочинства
Сумський державний університет

Стаття присвячена визначенню правових засад адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства. Виокремлено підходи до визначення поняття «правові засади». Досліджено акти законодавства, що є підґрунтям для притягнення до адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства, та здійснено їх класифікацію.

Ключові слова: адміністративна відповідальність, корупційне законодавство, нормативно-правові акти, правові засади.

Статья посвящена определению правовых основ административной ответственности за нарушение коррупционного законодательства. Выделены подходы к определению понятия «правовые основы». Исследованы акты законодательства, являющиеся основой для привлечения к административной ответственности за нарушение коррупционного законодательства, и осуществлена их классификация.

Ключевые слова: административная ответственность, коррупционное законодательство, нормативно-правовые акты, правовые основы.

The article is devoted to the definition of legal principles of administrative responsibility for violation of corruption legislation. The approaches to the definition of “legal principles” are singled out. The classification of normative acts concerning administrative responsibility for violation of corruption legislation, their place in the system of current legislation of Ukraine is carried out as follows: the Constitution of Ukraine; international legal instruments, the central place among which is the conventions; normative legal acts of general and special action and subordinate normative acts, which, depending on the subject of acceptance, are divided into: decrees of the President of Ukraine, orders of the Cabinet of Ministers of Ukraine, orders of the Ministry of Internal Affairs; decisions of the National Agency for the Prevention of Corruption. The main provisions of acts of national legislation, which are the basis for bringing to administrative responsibility for violation of corruption legislation are considered. In particular the differences of the current Law of Ukraine “On Prevention of Corruption” from the previous Law of Ukraine “On Prevention and Counteraction of Corruption” are revealed. The emphasis is also placed on the specifics of Chapter 13 of the Code of Ukraine on Administrative Offenses, as well as a number of anti-corruption programs and strategies. The conclusion is drawn on the appropriateness of streamlining acts that are sources of legal regulation of administrative liability for corruption offenses due to their large number.

Key words: administrative responsibility, corruption legislation, legal acts, legal principles.

Важливою умовою притягнення до адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства є визначення правових засад, за порушення і на підставі яких особа може бути притягнена до означеного виду юридичної відповідальності. Так, інститут адміністративної відповідальності за порушення законодавства у вказаній сфері має розгалужене законодавче підґрунтя. Однак нормативна база, яка регулює питання адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства, постійно оновлюється, що свідчить про її становлення, а тому теоретичне осмислення цього питання є актуальним і сприятиме систематизації такого законодавства і визначенню подальших напрямів його удосконалення та розвитку.

Окремі аспекти адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства досліджували В.А. Бабич, О.І. Безпалова, Л.В. Білінська, І.П. Бортник, К.Л. Бугайчук, О.В. Джафарова, В.О. Іванцов, А.М. Мищенко, О.О. Онищук, М.І. Хавронюк, С.О. Шатрава. Але комплексно це питання на доктринальному рівні досліджено не було.

Мета статті полягає у дослідженні та класифікації нормативно-правових актів як джерел правового регулювання адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства.

Досліджуючи певне наукове питання, слід розпочати з характеристики понятійно-категоріального апарату. У нашому випадку варто визначитися зі змістом поняття «правові засади». З цією метою звернемося до правової доктрини.

Так, О. Якимець визначає їх як сутність змісту нормативного регулювання правовідносин. Правові засади – це «правова основа», джерело, на ґрунті якого будуються різні види діяльності [1]. Натомість О. Батраченко словосполучення «правові засади» трактує як основу, головні положення, на яких ґрунтується правова система держави, способи та методи правового регулювання тощо [2, с. 53].

Аналізуючи положення чинного антикорупційного законодавства в означеній сфері, насамперед необхідно звернутися до норм Конституції України. Принципи демократичної, соціальної, правової держави, проголошені у ст. 1 Конституції України, містять важливий антикорупційний елемент [3, с. 16].

Однією з важливих норм Основного Закону України є також ст. 19 [4], яка є фундаментальним положенням корупційного законодавства, адже зобов'язує органи державної влади й органи місцевого самоврядування, їх посадових осіб діяти лише на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені безпосередньо Конституцією та законами України. Норми щодо адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства передбачені також п. 22 ст. 92 Конституції України, де зазначено, що виключно законами визначаються діяння, які є адміністративними правопорушеннями, та відповідальність за них [4].

Очевидно, що положення Конституції України як Основного Закону держави мають найвищу юридичну силу серед інших правових засад адміністративної відповідальності за корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення.

Слід зазначити, що чільне місце серед правових засад антикорупційного законодавства посідають норми міжнародних договорів. Загалом проблема запобігання та боротьби з корупцією є актуальною для багатьох держав світу, які лише роблять перші кроки у напрямі мінімізації такого негативного явища. Відповідно держави, для яких питання корупції є нагальними, об'єднують свої зусилля з метою його подолання через розробку міжнародних договорів і їх ратифікацію.

Сьогодні Україною ратифіковано Цивільну та Кримінальну конвенції про боротьбу з корупцією, однак ми

звернемо увагу саме на Конвенцію ООН проти корупції. Зміст положень вказаного міжнародного документа свідчить про їх спрямованість до:

1) заохочення непідкупності, чесності та відповідальності публічних посадових осіб відповідно до основних принципів певної правової системи;

2) застосування державами кодексів чи стандартів поведінки посадових осіб для належного виконання публічних функцій у відповідних випадках і згідно з основними принципами внутрішнього законодавства;

3) встановлення заходів і систем, що зобов'язують публічних посадових осіб надавати відповідним органам декларації, серед іншого про позаслужбову діяльність, заняття, інвестиції, активи та про істотні дарунки чи вигоди, у зв'язку з якими виникає колізія інтересів щодо їхніх функцій. Також Конвенція ООН проти корупції – один із найважливіших інструментів, який, на відміну від інших, є основою для міжнародних антикорупційних ініціатив всіх держав, які є членами ООН, тобто всесвітнім інструментом, що набуває дедалі більшої потужності та підтримки [5, с. 369–370]. Отже, Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти корупції є одним із основних міжнародних договорів у сфері запобігання корупційним правопорушенням, до яких приєдналася Україна.

Переходячи до нормативно-правових актів України, які містять правові засади адміністративної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства, варто зазначити, що у науковій доктрині визначення поняття «нормативно-правовий акт» є подібним до законодавчого. Так, Р. Ромашов пропонує під ним розуміти письмовий документ, який прийнятий від імені держави компетентними державними органами й уповноваженими суб'єктами у порядку встановленої державою процедури, містить правила поведінки загального характеру, поширює регулятивно-охоронний вплив на неперсоніфіковане коло суб'єктів і спрямований на врегулювання типових суспільних відносин [6, с. 122].

Одним із нормативно-правових актів, що виконує провідну роль у системі корупційного законодавства та передбачає адміністративну відповідальність за його порушення, є Кодекс України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП) [7]. Зокрема, глава 13-А (ст. 1724–1729-2) вказаного кодексу присвячена адміністративним правопорушенням, пов'язаним із корупцією, що зумовлено прийняттям нового закону «Про запобігання корупції», який розмежував корупційні правопорушення та правопорушення, пов'язані з корупцією. Ця глава містить перелік діянь, у разі скоєння яких настає адміністративна відповідальність. Санкціями вказаних статей передбачається адміністративна відповідальність переважно лише у вигляді штрафів, а в окремих випадках – з конфіскацією, позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю. У кожній статті вказаної глави наявна примітка, в якій зазначаються особи, котрі є суб'єктами правопорушень.

Зауважимо, що адміністративну відповідальність передбачено в КУпАП не лише за правопорушення, пов'язані з корупцією, які безпосередньо згадані в главі 13-А, а й за інші правопорушення, що також можуть бути визнані пов'язаними з корупцією або є суміжними з корупційними правопорушеннями.

Окрім матеріальних норм, у вказаному кодексі містяться і процесуальні норми, які стосуються правопорушень, пов'язаних із корупцією (ст. 221, 250, 277 та ін.).

Отже, КУпАП у системі джерел правового регулювання адміністративної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства відіграє важливу роль, яка полягає в тому, що вказаний кодифікований акт насамперед визначає види правопорушень, пов'язаних із корупцією, за які настає адміністративна відповідальність, а також містить норми матеріального та процесуального

характеру. По-друге, адміністративно-процесуальні норми зазначеного акта встановлюють підвідомчість справ, перелік осіб, уповноважених складати протоколи про правопорушення, пов'язані з корупцією, а також передбачають інші процесуальні аспекти здійснення провадження у справах за вказаний вид правопорушення, за які настає адміністративна відповідальність.

Законодавчим актом, що містить положення щодо адміністративної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства, є також Закон України «Про запобігання корупції» від 14 жовтня 2014 р., метою прийняття якого є визначення правових та організаційних засад функціонування системи запобігання корупції в Україні, змісту та порядку застосування превентивних антикорупційних механізмів, правил щодо усунення наслідків корупційних правопорушень [8]. Суттєвим положенням цього закону, на відміну від попереднього Закону України «Про засади запобігання і протидії корупції», є закріплення нового поняття – «правопорушення, пов'язане з корупцією» і, як наслідок, розмежування корупційних правопорушень і правопорушень, пов'язаних із корупцією. Якщо раніше адміністративна відповідальність наставала за умисне діяння, що містить ознаки корупції (корупційне правопорушення), то зараз така відповідальність настає за діяння, яке не містить ознак корупції, але порушує встановлені законодавством вимоги, заборони й обмеження (правопорушення, пов'язане з корупцією). Натомість корупційне правопорушення у нинішньому розумінні означає діяння, що містить ознаки корупції, за яке встановлено кримінальну, дисциплінарну та / або цивільно-правову відповідальність.

Правові засади адміністративної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства є також у Законі України «Про державну службу» від 10 грудня 2015 р. [9]. Оскільки державний службовець може бути притягнутий до адміністративної відповідальності, цей закон висвітлює основні моменти, що стосуються правового статусу державних службовців, наприклад, перелічено його основні обов'язки, серед яких – додержання вимог законодавства у сфері запобігання і протидії корупції, запобігання виникненню реального, потенційного конфлікту інтересів під час проходження державної служби тощо. Тобто у разі недотримання установлених цим законом правил і обов'язків, забезпечення виконання яких є їх службовим обов'язком, державні службовці можуть бути притягнуті до адміністративної відповідальності.

Подібні до Закону України «Про державну службу» норми містяться також у Законі України «Про службу в органах місцевого самоврядування» від 07 червня 2001 р., відповідно до ст. 20 якого посадові особи місцевого самоврядування, котрих притягнуто до відповідальності за корупційні правопорушення, підлягають звільненню з посади у порядку, визначеному Законом України «Про місцеве самоврядування» [10].

Важливим нормативним документом, що стосується адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства, є Закон України «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань» [11]. Його дія спрямована на запобігання впливу на результати офіційних спортивних змагань корупційних правопорушень і порушень, пов'язаних із корупцією у сфері спорту. Також означений нормативно-правовий акт визначає засади, особливості суб'єктів і заходів запобігання та виявлення зазначених порушень та усунення їх наслідків, а також відповідальність за них. Розділ III повністю присвячений відповідальності за порушення законодавства про запобігання корупційним правопорушенням у сфері спорту й усуненню наслідків цих порушень.

Говорячи про підзаконні акти, що містять правові засади адміністративної відповідальності за порушення

антикорупційного законодавства, варто звернути увагу на один із найважливіших підзаконних актів глави держави, а саме на Указ Президента України «Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» від 12 січня 2015 р. [12]. Так, одним із векторів руху у вказаній Стратегії є вектор безпеки, сутність якого в межах нашого дослідження виявляється у забезпеченні впровадження ефективних механізмів протидії корупції. Стратегією окреслена мета антикорупційної реформи та шляхи її досягнення, серед яких – декларування майнового стану публічних службовців, запобігання та врегулювання конфліктів інтересів, перевірка доброчесності службовців і моніторинг їхнього способу життя.

Серед підзаконних нормативних актів уряду, які є джерелами правового регулювання адміністративної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства, доцільно виділити Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції» від 23 серпня 2017 р., прийняте на виконання законів, що регулюють питання відповідальності за порушення антикорупційного законодавства [13]. Так, одним із завдань реалізації стратегічних цілей названо формування довіри до державної антикорупційної політики та загальної підтримки антикорупційної реформи шляхом демонстрації прикладів затримання та притягнення до відповідальності фізичних і юридичних осіб, котрі вчинили корупційні та пов'язані з корупцією правопорушення; формування принципу «нульової толерантності» до корупції в суспільстві шляхом інформування про покарання винних у вчиненні корупційних і пов'язаних із корупцією правопорушень як доказу невідворотності настання відповідальності за корупцію.

Міністерствами як центральними органами виконавчої влади України також затверджено підзаконні акти, які закріплюють засади притягнення до адміністративної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства. Так, Міністерством внутрішніх справ 04 липня 2016 р. затверджено Інструкцію з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень. Такий облік адміністративних правопорушень призначений для здійснення перевірки особи, котра вчинила адміністративне правопорушення, на наявність (відсутність) даних про повторне протягом року вчинення однорідного правопорушення, за яке особу притягнуто до адміністративного стягнення, аналізу стану застосування адміністративного законодавства органами поліції та формування статистичної звітності [14].

Незважаючи на участь різних органів виконавчої влади у правовому регулюванні адміністративної відповідальності за порушення антикорупційного законодавства, найбільший масив підзаконних актів, що містять правові засади вищевказаної відповідальності, прийнятий Національним агентством із питань запобігання корупції. Серед них пропонуємо звернути увагу на:

- Положення про Єдиний державний реєстр осіб, котрі вчинили корупційні чи пов'язані з корупцією правопорушення, від 09 лютого 2018 р., до якого вносяться відомості про осіб, притягнутих до адміністративної відповідальності [15];

- Порядок оформлення протоколів про адміністративні правопорушення та внесення приписів Національним агентством із питань запобігання корупції від 09 червня 2016 р. Якщо говорити безпосередньо про адміністративну відповідальність за порушення корупційного законодавства, то Порядком детально врегульовані питання щодо підстав складання протоколу про адміністративне правопорушення, пов'язаного з корупцією; строків накладення адміністративного стягнення; відомостей, що повинні зазначатися у протоколі про адміністративне правопорушення; порядку складання протоколу про адміністративні правопорушення [16];

– Порядок проведення перевірок Національним агентством із питань запобігання корупції від 11 вересня 2016 р. передбачає механізм проведення Національним агентством із питань запобігання корупції перевірок дотримання вимог Закону України «Про запобігання корупції» та «Про політичні партії в Україні», а також оформлення і розгляду результатів таких перевірок [17]. За результатами перевірки може бути прийняте рішення щодо складення протоколу про адміністративне правопорушення, передбачене ст. 1724–1729 КУпАП.

Висновки. На підставі викладеного нормативні акти, які стосуються адміністративної відповідальності за порушення корупційного законодавства, доцільно класифікувати за місцем у системі чинного законодавства України, що пов'язано з великою кількістю нормативних актів в означеній сфері. Запропонована класифікація не є вичерпною та має такий вигляд: 1) Конституція України, яка містить правові засади притягнення до адміністративної відповідальності; 2) міжнародні правові акти, чільне місце серед яких займають конвенції (Конвенція ООН проти корупції, Цивільна та Кримінальна конвенції про боротьбу з корупцією); 3) нормативно-правові акти загальної та спе-

ціальної дії. Так, до першої групи належать Закони України «Про запобігання корупції», «Про державну службу», «Про службу в органах місцевого самоврядування», «Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань», до другої – КУпАП (безпосередньо Глава 13-А); 4) підзаконні нормативні акти, які залежно від суб'єкта прийняття поділяються на: укази Президента України («Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»); розпорядження Кабінету Міністрів України («Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції»; накази Міністерства внутрішніх справ («Про затвердження Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень»); рішення Національного агентства з питань запобігання корупції («Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення», «Про затвердження Порядку оформлення протоколів про адміністративні правопорушення та внесення приписів Національним агентством з питань запобігання корупції»), «Про затвердження Порядку проведення перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції»).

ЛІТЕРАТУРА

1. Якимець О. Правові засади використання науково-технічних засобів у цивільному процесі. URL: <http://pravoznavec.com.ua/period/article/44070/%DF>.
2. Батраченко О.В. Адміністративно-правові засади діяльності Національної поліції України щодо забезпечення публічної безпеки і порядку : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.07. Суми, 2017. 218 с.
3. Науково-практичний коментар до Закону України «Про запобігання корупції» / наук. ред. М.І. Хавронюк. Київ : Ваіте, 2018. 472 с.
4. Конституція України : Закон України від 28 червня 1996 р. № 254к/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Запобігання та протидія корупції : навчальний посібник / за ред. А.М. Михненка. Київ : ДНУ «Академія фінансового управління, 2013. 666 с.
6. Теорія держави і права : навчальний посібник / за заг. ред. Р. Ромашова, Н. Пархоменко. Київ : КНТ. 2007. 216 с.
7. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 р. № 8073-Х / Верховна Рада Української Радянської Соціалістичної Республіки. *Відомості Верховної Ради Української РСР* 1984. Дод. до № 51. Ст. 1122.
8. Про запобігання корупції : Закон України від 14 жовтня 2014 р. № 1700-VII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2014. № 49. Ст. 2056.
9. Про державну службу : Закон України від 10 грудня 2015 р. № 889-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 4. Ст. 43.
10. Про службу в органах місцевого самоврядування : Закон України від 07 червня 2001 р. № 2493-III / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2001. № 33. Ст. 175.
11. Про запобігання впливу корупційних правопорушень на результати офіційних спортивних змагань : Закон України від 03 листопада 2015 р. № 743-VIII / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2015. № 51. Ст. 472.
12. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020» : Указ Президента України від 12 січня 2015 р. № 5/2015. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5/2015>.
13. Про схвалення Стратегії комунікацій у сфері запобігання та протидії корупції : Розпорядження Кабінету Міністрів України від 23 серпня 2017 р. № 576-р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/576-2017-%D1%80>.
14. Про затвердження Інструкції з автоматизованого обліку адміністративних правопорушень : Наказ Міністерства внутрішніх справ від 04 липня 2016 р. № 595. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1059-16>.
15. Про затвердження Положення про Єдиний державний реєстр осіб, які вчинили корупційні або пов'язані з корупцією правопорушення : Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 09 лютого 2018 р. № 166. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0345-18?find=1&text=%E0%E4%E5>.
16. Про затвердження Порядку оформлення протоколів про адміністративні правопорушення та внесення приписів Національним агентством з питань запобігання корупції : Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 09 червня 2016 р. № 5. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1019-16>.
17. Про затвердження Порядку проведення перевірок Національним агентством з питань запобігання корупції : Рішення Національного агентства з питань запобігання корупції від 11 серпня 2016 р. № 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1230-16>.